

ALBERT BRANCHADELL

LA IDENTITAT FORMAL DELS DATIUS LÈXICS I NO-LÈXICS*

1. INTRODUCCIÓ

D'ençà que Leclère, en un estudi sobre el francès, va establir la distinció entre els datius lèxics i els no-lèxics, en la literatura sobre llengües romàniques hi ha hagut diversos intents de donar criteris formals que fonamentin aquesta distinció. L'objectiu d'aquest article és mostrar que *no* existeix una distinció formal real entre els datius lèxics i els no-lèxics del català¹.

Abans de començar, cal definir breument les nocions de datiu lèxic i no-lèxic. En general, l'oposició entre «lèxic» i «no-lèxic» fa referència a la relació entre el datiu i el verb, no a la naturalesa intrínseca del datiu. La idea de Leclère era que un datiu és lèxic si «forma part de la definició lèxica del verb», i no-lèxic si no en forma part. No cal dir que aquesta oposició es pot reduir a l'oposició entre «subcategoritzat» i «no-subcategoritzat». Per als propòsits d'aquest article, un datiu lèxic és un datiu subcategoritzat per un verb del tipus *donar*, que en conseqüència porta el paper temàtic de META. En general, un datiu no-lèxic és qualsevol datiu no subcategoritzat pel verb. En aquest article considerarem que els datius no-lèxics són els benefactius i els possessius ex-

* Aquest treball ha estat possible en part gràcies a una beca FPI del MEC concedida a l'autor i a sengles ajuts concedits a un equip d'investigadors de la Universitat Autònoma de Barcelona (DGICYT P89-0893-C04-01 i CIRIT GRQ93-2035). L'autor agraeix el suport rebut dels seus col·legues en general i de la doctora G. Rigau en particular.

1. Aquest article és un petit reflex d'una investigació més àmplia, on s'argüeix que aquesta distinció formal no existeix en *cap* llengua romànica. El lector interessat trobarà la presentació i discussió d'aquesta conclusió a la tesi doctoral de l'autor, *A Study of Lexical and Non-Lexical Datives*, Departament de Filologia Catalana, Universitat Autònoma de Barcelona, 1992.

clusivament, que tenen un comportament diferenciat de la resta de datius no-lèxics (particularment dels ètics)². Aquests dos tipus de datiu són exemplificats a (1):

- (1) a. La noia li va tallar cent grams de mantega. (benefactiu)
 b. La noia li va mossegar el dit. (possessiu)

2. PRESENTACIÓ DELS CRITERIS

En aquesta secció presentarem els criteris tal com han estat proposats, i proporcionarem exemples que els il·lustren. Cal dir que el criteri 1 (substitució per *per a SN*) és una observació, que mai no s'ha formulat explícitament com a criteri formal. D'altra banda, el criteri 7 (illes febles) no s'ha formulat ni tan sols com a observació; és una extrapolació d'una comunicació personal d'un dels principals estudiosos del tema.

Com el lector podrà comprovar, no tots els criteris següents s'apliquen a datius benefactius i possessius alhora, i en alguns casos els seus autors reconeixen d'entrada que no s'apliquen en totes les llengües romàniques. Tot això caldrà tenir-ho especialment en compte a l'hora de discutir-los.

2.1. Substitució per *per a*

- (2) *Criteri 1*
 Un datiu benefactiu pot ser substituït per *per a SN*, sense que canviï el significat.

2. La utilització dels termes «lèxic» i «no-lèxic» no es deu a un caprici de l'autor, sinó a la voluntat de continuar la tradició encetada per Leclère i continuada per alguns dels estudiosos més importants del tema (Barnes, Herschensohn, Rooryck). A part de *lèxic/no-lèxic* i *subcategoritzat/no-subcategoritzat*, altres oposicions utilitzades pels estudiosos són *obligatori/opcional*, *regit/no-regit* i *Ø/lliure*. En l'última nota d'aquest article s'ofereix una breu justificació de la terminologia adoptada no basada exclusivament en la tradició.

Aquest criteri correspon a observacions fetes per Leclère (1976) per al francès i Fosch (1980) per al català. A (3)-(4) hi ha alguns exemples del francès (de Leclère), i a (5)-(6) n'hi ha uns altres del català (de Fosch):

- (3) a. Paul a fabriqué une table à Marie.
b. Paul a recousu ce bouton à Marie.
c. Paul a ouvert cette porte à Marie.
- (4) a. Paul a fabriqué une table pour Marie.
b. Paul a recousu ce bouton pour Marie.
c. Paul a ouvert cette porte pour Marie.
- (5) a. La noia que em talla els cent grams de mantega...
b. Sir Geoffrey va obrir la porta a lady Jane.
c. Vaig comprar bujacs, tulipes i blauets a l'Hortènsia.
- (6) a. La noia que talla els cent grams de mantega per a mi...
b. Sir Geoffrey va obrir la porta per a lady Jane.
c. Vaig comprar bujacs, tulipes i blauets per a l'Hortènsia.

2.2. *Doblament amb clític*

- (7) *Criteri 2*
Els datius no-lèxics presenten doblament obligatori, i els datius lèxics presenten doblament opcional.

Aquest criteri va ser formulat per Strozer (1976) per al castellà, i ha estat adoptat per Gutiérrez Ordóñez (1977/1978) i altres autors més recents (entre els quals destaca Demonte (1991, 1992)). Els exemples de (8) són de Strozer:

- (8) a. Lola (le_i) dio la manzana a Pablo.
b. Lola *(le_i) comió la manzana a Pablo.

2.3. *El criteri del clític*

(9) *Criteri 3*

Les frases que contenen un datiu no-lèxic (no clític) són dolentes si l'objecte directe és un clític.

Aquest criteri va ser proposat per Rooryck (1988) per al francès. A

(10) tenim frases amb datiu no-lèxic, que són agramaticals:

- (10) a. *Quant au gâteau, j'en ai cuit un aux enfants.
 b. *Quant à un emploi, j'en ai trouvé un à Théophile.
 c. *Ce pull, le gosse l'a démoli à sa mère.

En canvi, les frases de (11), amb un datiu lèxic, són gramaticals:

- (11) a. Ce livre, je le donne à Cunégonde.
 b. Ce droit, le gouvernement l'a reconnu aux ouvriers.
 c. Ces fleurs, elle en vend beaucoup aux touristes.

2.4. *El criteri de la passiva*

(12) *Criteri 4*

Les frases que contenen un datiu no-lèxic no són passivitzables.

Aquest criteri va ser proposat per Rooryck (1988) per al francès. A

(13)-(15) tenim frases passives amb datiu no-lèxic, que són agramaticals:

- (13) a. *?Un emploi lui a été trouvé.
 b. *Un emploi a été trouvé à Théophile.
 (14) a. *?Ce pull lui a été démoli par le gosse.
 b. *Ce pull a été démoli à Léontine.
 (15) a. *Un gâteau leur a été cuit.

- b. *Un gâteau a été cuit aux gosses.

En canvi, les frases passives de (16)-(18), amb un datiu lèxic, són gramaticals:

- (16) a. Ce livre lui a été donné.
b. Ce livre a été donné à Cunégonde.
- (17) a. Ce droit leur a été reconnu.
b. Ce droit a été reconnu aux ouvriers.
- (18) a. Beaucoup de fleurs leur ont été vendues.
b. Beaucoup de fleurs ont été vendues aux touristes.

2.5. Reflexivització

- (19) *Criteri 5*
Els datius no-lèxics poden reflexivitzar, però els datius lèxics no poden.

Aquest criteri va ser proposat per Sánchez Lancis (1985, 1988) per al castellà. A (20) hi ha frases amb datius no-lèxics reflexivitzats, que són gramaticals:

- (20) a. Juan *se* ha construido una casa.
b. Juan *se* ha comprado un libro.
c. ?María *se* cantó una canción.
d. Pedro *se* lava las manos.

En canvi, els exemples de (21), amb datius lèxics, serien agramaticals:

- (21) a. *Juan *se* dio un regalo.
b. *Juan *se* contó un chiste muy malo.
c. *Yo *me* niego auxilio.
d. *Yo *me* doy dinero.

2.6. *Immobilitat sintàctica*

(22) *Criteri 6*

Els datius no-lèxics no poden ser extrets per trasllat de QU ni aparèixer en estructures clivellades.

Aquest criteri ha estat proposat per Herschensohn (1990) i Authier i Reed (1991) per al francès. Els exemples de (23) són de Herschensohn, i els de (24) d'Authier i Reed (a (23) l'exemple *a* és un cas d'estructura clivellada, i l'exemple *b* un cas de trasllat de QU, mentre que a (24) *a* i *b* són ambdós casos de trasllat de QU):

(23) a. *C'est à elle qu'il a tué son chat.

b. *A qui a-t-il tué son chat?

(24) a. *A qui as-tu attrapé deux rhumes?

b. *A qui as-tu gribouillé sur tous les murs?

2.7. *Illes febles*

Rooryck (comunicació personal) va observar un contrast en francès entre les frases de (25) i (26). A (25) hi ha un datiu no-lèxic que ha estat extret d'una illa negativa, i la frase és agramatical; a (26) el datiu extret és lèxic i la frase és gramatical:

(25) *Voilà la personne à qui je ne crois pas qu'on ait démolì ce pull.

(26) Voilà la personne à qui je ne crois pas qu'on ait donné ce prix.

Aquí suposarem que aquesta situació es pot generalitzar, i formularem el criteri fictici següent, que afecta no solament les illes negatives sinó les illes febles (*weak islands*) en general:

(27) *Criteri 7*

Els datius lèxics i els no-lèxics es comporten diferentment respecte a la possibilitat de ser extrets d'illes febles.

Quan discutim aquest criteri a la secció 3 distingirem quatre classes d'illes diferents: illes interrogatives, illes negatives, illes factives i illes d'extraposició.

3. DISCUSSIÓ DELS CRITERIS

El propòsit d'aquesta secció és mostrar que els criteris presentats a la secció anterior no permeten establir una distinció formal real entre els datius lèxics i els no-lèxics del català.³

Per tal que la distinció formal existís realment, caldria que el català satisfés tots o la majoria dels criteris, i que els satisfés d'una manera clara. Com es veurà, el català només en satisfà un, i encara d'una manera no gaire clara. La discussió, doncs, permetrà concloure, enraonadament, que la distinció formal entre les dues menes de datiu no existeix en català.

3.1. Substitució *per* per a SN

Recordem que segons aquest criteri els datius benefactius poden ser substituïts per *per a SN*.

La primera observació que cal fer a propòsit d'aquest criteri és que *a SN* i *per a SN* signifiquen coses diferents, i que per tant, contràriament a la creença de Leclère i Fosch, la substitució per *per a SN* sí que canvia el significat. Aquesta diferència va ser observada per Kayne (1977: 136) per al francès:

- (28) a. Il achète des jouets *aux* petits-fils de ses petits-fils.
 b. Il achète des jouets *pour* les petits-fils de ses petits-fils.

Kayne va observar que la construcció amb *a* implica una connexió

3. Com hem dit a la nota 1, això forma part d'una tesi més àmplia, segons la qual la distinció no existeix en cap llengua romànica, ni tan sols en les llengües per a les quals s'han proposat els diferents criteris.

directa entre el subjecte de la frase i el datiu que no es dóna en la construcció amb *per a*. En el cas de (28), la construcció amb *a* només és possible si el comprador té néts de néts en el moment de fer l'adquisició. La construcció amb *per a*, en canvi, no té aquest requisit.

Bartra (1985: 417, n. 108) va observar que en català es dóna una distinció semblant:

- (29) a. ??Compra joguines als seus futurs néts.
b. Compra joguines per als seus futurs néts.

Aquesta situació suggereix que potser els casos de substitució no són genuïns. Aquí sostindrem la tesi que efectivament no són casos de substitució genuïns; el que tenim és (31), no (30):

(30)

V	SN	a SN	
V	SN	per a SN	

(31)

V	SN	a SN	
V	SN	∅	per a SN

Un argument favorable a aquesta tesi és el fet que *a SN* i *per a SN* poden coaparèixer, és a dir, que hi ha casos com el de (32):

(32)

V	SN	a SN	
V	SN	a SN	per a SN

Aquest cas és il·lustrat per les frases següents (basades en un

exemple de Fosch (1980); sobre aquesta qüestió, vegeu també Bartra (1985: 410, n. 95 i 415, n. 107)):

- (33) a. Vaig comprar bujacs, tulipes i blauets a l'Hortènsia.
 b. Vaig comprar bujacs, tulipes i blauets a l'Hortènsia per al Miquel.

3.2. *Doblament amb clític*

Recordem que segons aquest criteri els datius no-lèxics presenten doblament obligatori, i els datius lèxics presenten doblament opcional.

Quan es discuteix aquest criteri cal aclarir especialment quina és (la varietat de) la llengua que s'està considerant. El català normatiu no té doblament amb els datius lèxics ni amb els no-lèxics. Per tant, el criteri no funciona per al català normatiu.

Pel que fa al català col·loquial (i, més concretament, el català de l'àrea barcelonina) el criteri tampoc no sembla funcionar. Bartra (1985: 327) ja va observar «la forta tendència, quasi obligatorietat en molts casos, de la construcció anomenada “doblament o doblat amb clític”». Bonet i Solà (1986: 196) reconeixien que «les solucions expletives (...) són més usades que les normatives» i constataren que amb els datius possessius el doblament és obligatori (1986: 201⁴). El nostre parer, basat en observacions no sistemàtiques però sí constants, és que si un parlant dobla amb els datius lèxics també dobla amb els no-lèxics, i a l'inrevés. Si es dóna crèdit a aquestes observacions, cal concloure que el criteri tampoc no funciona per al català col·loquial.

Cal dir que aquest criteri tampoc no funciona per a (alguns dialectes de) el castellà, que és la llengua per la qual es va proposar. En el castellà d'Amèrica, s'ha observat tradicionalment que el doblament és sistemàtic amb qualsevol tipus de datiu (vegeu Goldin (1972), Bentivoglio (1978), Suñer (1988), Bogard (1992)), i la tendència cap al

4. Cal recordar que això sempre es refereix al català col·loquial. En català normatiu el doblament no existeix, com es pot veure a l'exemple de (i) (*Proverbis* 10,6):

(i) Sobre el cap del just vénen benediccions, però un dol prematur tapa la boca als impius.

doblament sistemàtic també ha estat detectada en el castellà peninsular (vegeu, per exemple, Vázquez Rozas (1988), Roca (1992)).

3.3. *El criteri del clític*

Recordem que segons aquest criteri les frases que contenen un datiu no-lèxic (no clític) són dolentes si l'objecte directe és un clític.

D'acord amb el que s'ha dit a 3.2, és obvi que aquest criteri no funciona per a la varietat del català que estem examinant. En aquesta varietat, no hi ha datius no-lèxics que no estiguin doblats per un clític. Segons l'enunciat del criteri, hauria d'haver-hi un contrast entre (34) i (35), però la nostra tesi és que totes dues són agramaticals en la varietat considerada:

- (34) El jersei, el nen l'ha estripat a la seva mare.
 (35) Aquest llibre, el dono a la Cunegunda.

La forma normal d'aquestes frases en català col·loquial és la que es pot veure a (36) i (37), que tampoc exhibeixen cap contrast:

- (36) El jersei, el nen [li]⁵ ha estripat a la seva mare.
 (37) Aquest llibre, [li] dono a la Cunegunda.

3.4. *El criteri de la passiva*

Recordem que segons aquest criteri les frases que contenen un datiu no-lèxic no són passivitzables.

Aquí cal tenir present la distinció entre datius benefactius i datius possessius. Els datius possessius sí que admeten la passivització, tant

5. [li] és l'aparença fonètica de la combinació dels clítics *el* i *li*, que en català escrit es representa per *l'hi*. La mateixa combinació apareix a (37). Els lectors interessats en els efectes i el tractament d'aquesta mena de combinacions haurien de consultar Mascaró (1986) i Bonet (1991a, 1991b).

en francès ((38a)) (exemple de Zubizarreta i Vergnaud) com en català ((38b)):

- (38) a. La dent cariée lui a été arrachée par le dentiste.
b. La dent corcada li ha estat arrencada pel dentista.

Pel que fa als benefactius del català, la primera impressió és que aquest criteri sí que funciona. Segons les nostres investigacions, exemples com (39) produeixen una gran estranyesa en els parlants:

- (39) ??Li ha estat tallada la mantega.

Ara bé, el fet és que aquest criteri presenta alguns problemes per a la varietat del català considerada que convé discutir. El problema és que l'eficàcia del criteri és inevitable: el datiu benefactiu existeix primordialment en el llenguatge col·loquial, mentre que la passiva existeix principalment en el llenguatge no-col·loquial. Per tant, es pot predir sense acudir als fets que les frases passives amb datiu benefactiu produiran estranyesa en els parlants.

La primera impressió que hem esmentat es pot desmentir buscant en registres lleugerament elevats, on la passiva sigui acceptable i el benefactiu encara sigui possible. En un registre així, coses com (40) no són gens estranyes:

- (40) Als nets de cor, els seran obertes totes les portes.

De fet, amb els datius lèxics el registre també té conseqüències sobre l'acceptabilitat de les frases:

- (41) a. ?Li ha estat donada una propina.
b. Li ha estat concedit el guardó.

Davant d'aquest panorama una mica confús, una bona solució és estudiar què passa en el català de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Com és sabut, en aquesta varietat del català gairebé no existeix

la passiva ((42a)), que és substituïda normalment per dislocacions ((42b)):

- (42) a. *La mantega ha estat tallada.
b. La mantega l'han tallat.

Doncs bé, en aquesta varietat del català sembla que no hi hauria cap contrast entre (43) i (44):

- (43) La mantega, [li] han tallat.
(44) El premi, [li] han concedit.

3.5. Reflexivització

Recordem que segons aquest criteri els datius no-lèxics poden reflexivitzar, però els datius lèxics no poden.

Aquest és un dels criteris més sorprenents formulats en la literatura, atesa la facilitat amb què es pot demostrar que una de les seves premisses és errònia, fins i tot en la llengua per a la qual va ser formulat. En castellà, efectivament, els datius lèxics poden reflexivitzar, i els exemples d'això són nombrosos i es troben pertot. A (45) es pot veure una petita selecció d'exemples periodístics:

- (45) a. Los gobernantes de Occidente (...) se han visto forzados a prolongar el plazo que se han dado para destruir el potencial bélico del presidente Saddam Hussein. (*La Vanguardia*, 22/1/91)
b. Minutos más tarde miles de personas se concentraron ante la central de correos y telégrafos de la calle Gorky de Moscú para *enviarse giros postales a sí mismos* que dieran prueba documental de ingresos legales. (*La Vanguardia*, 24/1/91)
c. *Los partidos se dan libertad* para escoger sus aliados tras las elecciones locales. (*El País*, 1/2/91)
d. *La FMT se ha concedido un margen de cuatro años* para reconvertirse del todo. (*El Observador*, 25/4/92)

En català, també és cert que els datius lèxics poden reflexivitzar:

- (46) a. Esperem que tots sabreu fer-vos dignes de *la llibertat que ens hem donat*. (Francesc Macià, 14/4/31)
 b. En Narcís s'ha escrit un poema (a si mateix). (Bonet i Solà (1986))

Atès que en català els datius no-lèxics també reflexivitzen ((47)), la conclusió és que el criteri de la reflexivització no funciona per a aquesta llengua.

- (47) a. La noia es va tallar cent grams de mantega i se'ls va cruspí tot seguit.
 b. Paul es va cosir el botó sense que ningú li ho digués.

3.6. *Immobilitat sintàctica*

Recordem que segons aquest criteri els datius no-lèxics no poden ser extrets per trasllat de QU ni aparèixer en estructures clivellades.

L'autora que va proposar per primer cop aquest criteri, Herschensohn, va reconèixer que només funciona per als benefactius del francès; els possessius del francès i els datius no-lèxics en general d'altres llengües romàniques com el castellà no presentarien immobilitat sintàctica.

Aquí constatarem breument que els datius no-lèxics del català no presenten immobilitat sintàctica, i que per tant el criteri de la immobilitat no funciona per a aquesta llengua.

A (48) tenim dos exemples del català que mostren que tant les estructures interrogatives amb un datiu no-lèxic ((48a)) com les clivellades ((48b)) són plenament gramaticals en català:

- (48) a. A qui li has tallat cent grams de mantega?
 b. És a la Cunegunda a qui li he tallat cent grams de mantega.

3.7. *Illes febles*

Recordem que el criteri de les illes febles és un criteri inventat, segons el qual els datius lèxics i els no-lèxics es comporten diferentment

pel que fa a la possibilitat de ser extrets d'illes febles (és a saber, que els lèxics es poden extreure i els no-lèxics no). Com hem dit en la presentació d'aquest criteri, dividirem la discussió en quatre apartats, un per cada tipus d'illa feble considerat.

3.7.1. *Illes interrogatives*

A (49) tenim un exemple de datiu lèxic, i a (50) exemples de datiu benefactiu ((50a)) i datiu possessiu ((50b)). La nostra tesi és que no hi ha cap diferència entre el grau de gramaticalitat de (49) i el grau de gramaticalitat de (50)⁶:

- (49) A quin dels teus fills no sabies quan donar-li el regal?
- (50) a. A quin dels teus hostes no sabies quan fer-li el sopar?
b. A quin dels teus amics no sabies quan tallar-li els cabells?

3.7.2. *Illes negatives*

A (51) tenim un exemple de datiu lèxic, i a (52) exemples de datiu benefactiu ((52a)) i datiu possessiu ((52b)). La nostra tesi és que no hi ha cap diferència entre el grau de gramaticalitat de (51) i el grau de gramaticalitat de (52)⁷:

- (51) A quin dels teus fills no li has donat el regal?
- (52) a. A quin dels teus hostes no li has fet el sopar?

6. El nostre parer és que tant (49) com (50) són plenament gramaticals. Alguns parlants no troben aquestes frases tan bones com nosaltres, però així i tot creuen que no hi ha diferències significatives entre (49) i (50) pel que fa a la gramaticalitat. En vista d'això, no cal dir que per a aquests parlants el criteri que es discuteix aquí és tan invàlid com per a nosaltres.

7. En aquest cas i en els dos següents hi ha un ampli acord entre els parlants a considerar plenament gramaticals tots els exemples.

- b. A quin dels teus amics no li has tallat els cabells?

3.7.3. Illes factives

A (53) tenim un exemple de datiu lèxic, i a (54) exemples de datiu benefactiu ((54a)) i datiu possessiu ((54b)). La nostra tesi és que no hi ha cap diferència entre el grau de gramaticalitat de (53) i el grau de gramaticalitat de (54):

- (53) A quin escriptor et sap greu que li hagin donat el premi?
- (54) a. A quin d'aquests venedors et sap greu que li hagin obert la porta?
b. A quin dels teus amics et sap greu que li hagin tallat els cabells?

3.7.4. Illes d'extraposició

A (55) tenim un exemple de datiu lèxic, i a (56) exemples de datiu benefactiu ((56a)) i datiu possessiu ((56b)). La nostra tesi és que no hi ha cap diferència entre el grau de gramaticalitat de (55) i el grau de gramaticalitat de (56):

- (55) A quin escriptor seria una vergonya que li donessin el premi/donar-li el premi?
- (56) a. A quin d'aquests venedors seria una vergonya que li obrissin la porta/obrir-li la porta?
b. A quin dels teus amics seria un pecat que li tallessin els cabells/tallar-li els cabells?

La conclusió òbvia d'aquest apartat és que el criteri de les illes febles no funciona per al català. En general, la conclusió de tota la secció 3 és que en català no es pot fer una distinció formal entre els datius lèxics i els no-lèxics, perquè cap dels criteris proposats en la literatura no funciona realment. Les taules de (57) i (58) resumeixen la situació. Si la distinció existís, hauríem de tenir la taula de (57) (o

una taula que s'hi acostés); la realitat és que el que tenim és la taula de (58):

(57) Criteri	funciona?
1	sí
2	sí
3	sí
4	sí
5	sí
6	sí
7	sí

(58) Criteri	funciona?
1	no
2	no
3	no
4	no és clar
5	no
6	no
7	no

4. CONCLUSIÓ

El propòsit d'aquest article ha estat revisar els criteris que s'han proposat en la literatura per a una distinció formal entre els datius lèxics i no-lèxics, i mostrar que *no* funcionen per al català. La nostra tesi, doncs, és que no hi ha cap diferència formal sistemàtica i significativa entre els dos tipus de datiu. Aquesta tesi té algun precedent en la literatura, tant sobre el català (Bartra (1985: 328)) com sobre altres llengües (Barnes (1980: 247) (francès), Czepluch (1988: 94) (alemany)), si bé en general és minoritària, com es dedueix de l'alt nombre de criteris examinats. La contribució de la nostra investigació és haver demostrat amb fets que aquesta tesi és la correcta.

Si els datius lèxics i no-lèxics no es distingeixen sintàcticament, en què es distingeixen? Bartra (1985: 328), després de fer-se la mateixa

pregunta, va observar que la diferència entre les dues classes de datiu pot ser formulada en termes de paper temàtic. Els datius lèxics reben el paper META, mentre que els no-lèxics reben un paper diferent. Recordem que per als propòsits d'aquest article els datius no-lèxics són els benefactius i els possessius. Quant als benefactius, hi ha un cert consens sobre el fet que el paper temàtic que reben és BENEFICIARI; pel que fa als possessius, s'han fet diverses propostes, que inclouen els papers POSSESSOR (Jaeggli (1982)), META SECUNDÀRIA (Guéron (1985)), TEMA (Yoon (1990)), FONT (Guéron (1991)) i BENEFICIARI (Zubizarreta i Vergnaud (1991)). D'altra banda, nosaltres som del parer que la diferència en paper temàtic es pot relacionar amb una diferència en el mode d'assignació d'aquest paper. Els datius lèxics són arguments del verb, i el verb els assigna el paper META contingut a la seva estructura argumental. Els datius no-lèxics, en canvi, no són arguments del verb, i el verb no els pot assignar un paper que no és present a la seva estructura argumental. Això constitueix un problema seriós, sobre el qual s'han fet diverses propostes, que no podem debatre aquí⁸.

ALBERT BRANCHADELL

Universitat Autònoma de Barcelona

8. Un cop acceptat el fet que els datius no-lèxics no són arguments del verb, hi ha dues posicions bàsiques sobre aquesta qüestió. La primera consisteix a postular l'existència de mecanismes per a ampliar l'estructura argumental dels verbs; gràcies a aquests mecanismes, els datius no-lèxics, tot i no ser-ho d'entrada, podrien esdevenir arguments del verb. La segona posició nega (o simplement ignora) l'existència d'aquests mecanismes, i sosté que els datius no-lèxics obtenen la seva legitimació temàtica si apareixen en una «construcció adequada». El lector que vulgui aprofundir en totes aquestes qüestions és convidat a consultar la tesi doctoral de l'autor, citada a la nota 1. En aquesta tesi s'adopta la segona posició, i s'atribueix la legitimació temàtica dels datius no-lèxics al fet de ser germans d'un mode V' d'un tipus determinat. Cal adonar-se, a propòsit d'aquesta qüestió, que la terminologia adoptada aquí (*lèxic vs. no-lèxic*) queda plenament justificada: els datius lèxics són lèxics perquè depenen d'un element lèxic (V), mentre que els no-lèxics són no-lèxics perquè depenen d'un element supralèxic (V').

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- AUTHIER, J.-M. & Lisa REED (1991): *Case Theory, Theta Theory and the Distribution of French Affected Datives*, ms. University of Ottawa.
- BARNES, Betsy (1980): *The Notion of «Dative» in Linguistic Theory and the Grammar of French*, «Linguisticae Investigationes», 4, ps. 245-292.
- BARNES, Betsy (1985): *A Functional Explanation of French Nonlexical Datives*, «Studies in Language», 9, ps. 159-195.
- BARTRA, Anna (1985): *Qüestions de la sintaxi d'ordre en català*, tesi doctoral, UAB.
- BENTIVOGLIO, Paola (1978): *Formación de clíticos: análisis sobre el habla culta de Caracas*, dins H. LÓPEZ (ed.): *Corrientes Actuales en la Dialectología del Caribe Hispánico*, Ed. Univ., Universidad de Puerto Rico.
- BOGARD, Sergio (1992): *El estatus del clítico de complemento indirecto en español*, dins R. BARRIGA i J. GARCÍA (eds.): *Reflexiones lingüísticas y literarias. Volumen 1: Lingüística*, El Colegio de México, Mèxic.
- BONET, Eulàlia (1991a): *Morphology after Syntax: Pronominal Clitics in Romance*, tesi doctoral, MIT.
- BONET, Eulàlia (1991b): *La morfologia dels clítics pronominals en català i en altres llengües romàniques*, tesi doctoral, UAB.
- BONET, Sebastià i Joan SOLÀ (1986): *Sintaxi generativa catalana*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- CZEPLUCH, Hartmut (1988): *Case Patterns in German: Some Implications for the Theory of Abstract Case*, «McGill Working Papers in Linguistics», Special Issue on Comparative Germanic Syntax.
- DEMONTÉ, Violeta (1991): *Dos clases de objetos indirectos, la construcción de doble objeto y el alcance de las estructuras larsonianas*, ms. UAM, comunicació llegida al Segundo Encuentro de Lingüistas y Filólogos de España y México, Salamanca, 25-29 novembre 1991.
- DEMONTÉ, Violeta (1992): *El clítico dativo y la construcción de doble objeto*, comunicació llegida al Second Colloquium on Generative Grammar, Vitoria-Gasteiz, 8-10 abril 1992.
- FOSCH, Susanna (1980): *El datiu: Problemes que presenta la seva delimitació*, memòria de llicenciatura, UAB.
- GOLDIN, Mark (1972): *Indirect Objects in Spanish and English*, dins J. CASAGRANDE i B. SACIUK (eds.): *Generative Studies in Romance Languages*, Newberry House Publishers, ps. 376-383.
- GUÉRON, Jacqueline (1985): *Inalienable Possession, PRO-Inclusion and Lexical Chains*, dins H.-G. OBENAUER & J.-Y. POLLOCK (eds.): *Grammatical Representations*, Foris, Dordrecht.

- GUÉRON, Jacqueline (1991): *La possession inaliénable et l'aspect locatif*, ms. Université de Paris X, comunicació llegida al First Colloquium on Generative Grammar, Miraflores de la Sierra, Madrid, 20-22 març 1991.
- GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, Salvador (1977/1978): *Sobre los dativos «superfluos»*, «Archivum», XXVII-XXVIII, ps. 415-452.
- HERSCHENSOHN, Julia (1990): *On the Economy of Romance Nonlexical Datives*, ms. University of Washington.
- JAEGGLI, Osvaldo (1982): *Topics in Romance Syntax*, Foris, Dordrecht.
- KAYNE, Richard (1977): *Syntaxe du français*, Éditions du Seuil, Paris.
- LECLÈRE, Christian (1976): *Datifs syntaxiques et datif éthique*, dins J.-C. CHEVALIER i M. GROSS (eds.): *Méthodes en Grammaire Française*, Klincksieck, Paris.
- MASCARÓ, Joan (1986): *Morfologia*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- ROCA, Francesc (1992): *Object Clitics in Spanish and Catalan*, «Catalan Working Papers in Linguistics 1992», Universitat Autònoma de Barcelona.
- ROORYCK, Johan (1988): *Critères formels pour le datif non lexical en français*, «Studia Neophilologica», 60, ps. 97-107.
- SÁNCHEZ LANCIS, Carlos (1985): *Aspectos del objeto indirecto en español*, memòria de llicenciatura, UAB.
- SÁNCHEZ LANCIS, Carlos (1988): *Hacia una nueva definición del complemento indirecto en español*, «Estudi General», 8, ps. 65-79.
- STROZER, Judith (1976): *Clitics in Spanish*, tesi doctoral, UCLA.
- SUÑER, Margarita (1988): *The Role of Agreement in Clitic-Doubled Constructions*, «Natural Language and Linguistic Theory», 6, ps. 391-434.
- VÁZQUEZ ROZAS, M. Victoria (1988): *El complemento indirecto en español*, tesi doctoral, Universidad de Santiago.
- YOON, James Hye-Suk (1990): *Theta Theory and the Grammar of Inalienable Possession Constructions*, «Proceedings of NELS», 20, ps. 502-516.
- ZUBIZARRETA, María Luisa i Jean-Roger VERGNAUD (1991): *The Definite Determiner and the Inalienable Constructions in French and in English*, ms. USC, comunicació llegida al First Colloquium on Generative Grammar, Miraflores de la Sierra, Madrid, 20-22 març 1991.